

Vlaams
Parlement

stuk **862** (2010-2011) – Nr. 2
ingediend op 19 december 2011 (2011-2012)

Voorstel van resolutie

van de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten,
Fientje Moerman en Ann Brussel en de heer Sven Gatz

betreffende de bevordering van de kleuterparticipatie
en de bestrijding van schoolse achterstand
met het oog op de toegang tot het lager onderwijs

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Fatma Pehlivan

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:

862 (2010-2011) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen besprak op 28 april en 30 juni 2011 het voorstel van resolutie van de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten, Fientje Moerman en Ann Brusseel en de heer Sven Gatz betreffende de bevordering van de kleuterparticipatie en de bestrijding van schoolse achterstand met het oog op de toegang tot het lager onderwijs. Op 28 april 2011 besliste de commissie om de bespreking uit te stellen tot na de ontvangst van de evaluatie van de nieuwe toelatingsvoorwaarde tot het Nederlandstalig gewoon lager onderwijs, schooljaar 2010-2011. Ondertussen organiseerde de commissie ook een hoorzitting over onder meer de taalproef – zie artikel 13, §1, 2°, van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997 – waarover sprake in het voorstel van resolutie. Voor het verslag van de hoorzitting zie *Parl. St. Vl. Parl. 2010-11*, nr. 1220/1.

1. Toelichting door mevrouw Irina De Knop, indiener

Mevrouw *Irina De Knop* wil beknopt de doelstellingen van het voorstel van resolutie onder de aandacht brengen, alsook ingaan op de bijkomende elementen naar aanleiding van de hoorzitting over de taalproef voor kleuters en de taalbadklas. Ook de evaluatie van de nieuwe toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs is een bijkomend element. Het lid vindt dat die zaken een meerwaarde kunnen zijn voor de bespreking van het voorliggende voorstel van resolutie.

Er is volgens mevrouw De Knop een grote affiniteit met haar voorstel van decreet houdende wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, met het oog op de bevordering van de kleuterparticipatie (*Parl. St. Vl. Parl. 2010-11*, nr. 803/1) over de verlaging van de leeftijd voor kleuters. Het voorstel van resolutie staat naast het luik van de leeftijd met maatregelen die de kleuterparticipatie effectief kunnen bevorderen en de schoolse achterstand kunnen bestrijden.

Het lid vindt haar voorstel meer dan zinvol, ook al is 97 percent van de vijfjarige kleuters regelmatig aanwezig. Een snelle optelsom leert haar dat van alle kleuters sinds het schooljaar 2010-2011 maar liefst 2749 kleuters niet ingeschreven zijn. Van wie wel ingeschreven is en in de categorie drie- tot vijfjarigen zit, zijn er 6671 kleuters onvoldoende aanwezig, rekening houdend met de norm die het departement hanteert om van een voldoende aanwezigheid te spreken. Dat brengt het lid op een totaal van meer dan 9000 kleuters die niet of onvoldoende naar school gaan. Het lid beseft dat het cijfer een relatief klein aantal betreft van de 218.000 kleuters in totaal. Toch vindt ze dat men de daad bij het woord moet voegen als men het alsmaar heeft over de onvoldoende taalvaardigheid of schoolrijpheid van kleuters of over ongekwalificeerde uitstroom als gevolg van onvoldoende stimuli op jonge leeftijd.

Voorts refereert mevrouw De Knop aan het Vlaamse regeerakkoord waarin de minister stelt absoluut iets aan de schoolse achterstand te willen doen. Het lid is ervan overtuigd dat die opdracht begint bij aanvang van de schoolse loopbaan.

De indieners van het voorstel vragen aan de Vlaamse Regering om te onderzoeken of het aangewezen is om de decretaal voorziene taalproef te behouden. Mevrouw De Knop verwijst naar de vele bedenkingen uit het voorstel die ook tijdens de hoorzitting naar voren zijn gekomen. De mensen van het CLB (centrum voor leerlingenbegeleiding) stelden dat de taalproef een opnamemoment is dat geen totaalbeeld biedt van de ontwikkeling van het kind. Taalvaardigheid is volgens hen niet te vatten met één toets. Er werd tevens opgemerkt dat het als een sanctionerend element kan worden beschouwd, dat aldus bijkomende druk op het kind uitoefent.

Professor Piet Van Avermaet, directeur van het Steunpunt Diversiteit en Leren, haalde diverse zorgpunten aan, stelt het lid, onder meer met betrekking tot het ethische karakter van de proef, als die moet dienen om ouders tot meer kleuterparticipatie aan te sporen. Voorts acht hij toetsen bij jonge kinderen vaak onbetrouwbaar omdat taalontwikkelings-

patronen zeer grillig zijn. Bovendien wees de professor nog op de negatieve gevolgen die eraan gekoppeld worden, zoals zittenblijven. Hij achtte het nuttig om verder onderzoek uit te voeren, niet alleen naar het effect van de kleuterparticipatie maar ook naar de zin van een dergelijke taalproef.

Het evaluatierapport over de nieuwe toelatingsvoorwaarden geeft dezelfde adviezen, voert het lid aan. Er blijven ook daarin bedenkingen bestaan over de zin van een taalproef en de rechtvaardigheid ervan tegenover specifieke doelgroepen. Een meer grondige evaluatie op lange termijn maakt deel uit van de verbetervoorstellen. De indieners van het voorstel van resolutie vragen niets meer dan dergelijk verder onderzoek en een engagement daartoe vanwege de minister.

Van de Vlaamse Regering vragen de indieners vervolgens om, als een instrument zoals de taalproef koste wat het kost behouden moet blijven als voorwaarde voor toegang tot het eerste leerjaar, die ten minste te vervangen door een ruimer opgevatte oriënteringsproef. Die moet dan leiden tot een bindend advies vanwege klassenraad en CLB. Dat moet dan bepalend zijn voor de toelating tot het eerste leerjaar.

Mevrouw De Knop verwijst naar de opmerkingen tijdens de hoorzittingen die ertoe strekten met het oog op de toegang tot het lager onderwijs alle aspecten van het kind mee te nemen vanuit het bredere ontwikkelingsperspectief. De vraag blijft of dat dan moet gebeuren via een bredere proef en/of op meerdere momenten tijdens de schoolloopbaan, oppert mevrouw De Knop. Taal is een cruciaal element bij het opvolgen van schoolse achterstand, maar geeft slechts een partieel beeld, herhaalt ze.

Een derde verzoek aan de Vlaamse Regering luidt of men kan uitzoeken in hoeverre men het aanwezigheidspatroon van kleuters beter zou kunnen monitoren en opvolgen. De indieners menen dat er mechanismen nodig zijn om veelvuldige afwezigheid of onregelmatige aanwezigheid te detecteren, een soort van knipperlichtmechanisme. Dat moet het voor de school mogelijk maken om proactief op te treden. Diverse sprekers maakten gewag van een soort van leerlingvolgsysteem, stelt mevrouw De Knop. De Vlaamse Regering moet onderzoeken hoe dat kan worden ingevuld, stelt ze.

Voor de kinderen die geen gunstig advies krijgen, vragen de indieners aan de Vlaamse Regering om in mogelijkheden te voorzien opdat de scholen een traject op maat van de desbetreffende leerlingen kunnen uitbouwen. Het lid stelt dat er wel gemeten wordt, maar dat niet duidelijk is wat er precies gebeurt met de kinderen die niet slagen. Zittenblijven lijkt vooralsnog de enige oplossing en dat zorgt dan weer zelf voor problemen. Mevrouw De Knop realiseert zich dat investeren en remediëren, en opvolging in de klas, individueel of collectief, grote inspanningen vergt van de scholen en de CLB's. Het is niet eenvoudig dat te verwezenlijken met de beschikbare middelen, stelt ze. Daarom wordt ook gevraagd om ook daaraan aandacht te besteden en een instrumentarium uit te bouwen.

Met Kind en Gezin is er een nieuw samenwerkingsverband en er zou meer proactief gewerkt worden. De bestaande maatregelen zijn er volgens mevrouw De Knop heel erg op gericht om een zo hoog mogelijke inschrijvingsgraad te halen bij kleuters. Dat is positief, stelt ze. Kind en Gezin zou voor de probleemgevallen een sensibiliserende rol kunnen opnemen, vindt het lid. Een techniek van aanklappende zorg lijkt haar ter zake noodzakelijk. Ze vernam uit een antwoord op een schriftelijke vraag dat de niet-ingeschreven driejarige kleuters waarmee Kind en Gezin geen contact meer had, intussen wel worden opgevolgd.

Mevrouw De Knop besluit dat de indieners niet direct pleiten voor een afschaffing van de taalproef, maar veeleer voor een grondige evaluatie ervan om te kunnen beoordelen of een ruimer opgevatte proef niet zinvoller zou zijn. Ze willen voorts de schoolse achterstand in een zo vroeg mogelijk stadium opsporen teneinde er adequaat mee om te kunnen gaan.

2. Bespreking

2.1. *Tussenkomst van mevrouw Kathleen Deckx*

Mevrouw *Kathleen Deckx* meldt dat de sp.a-fractie het voorstel van resolutie niet goedkeurt. De taalproef bekijkt de kennis van het Nederlands alleen op het moment zelf, stelt het lid. Een minimale kennis van de taal is volgens de sp.a heel belangrijk voor de kinderen. Scholen blijken ook zelf tests in te schakelen om de schoolrijpheid van kinderen te bepalen. In tegenstelling tot de taalproef zijn die tests niet altijd wetenschappelijk gevalideerd.

Uit de evaluatie van de nieuwe toelatingsvoorwaarden is volgens het lid duidelijk gebleken dat de gevreesde hakbijl uitbleef. Ook de doemscenario's inzake overbelasting van de CLB's zijn uitgebleven. De door de CLB's geconstateerde vreemde effecten, zoals ouders die hun kind bewust in de derde kleuterklas zouden houden, worden niet gestaafd door cijfers. Tot in oktober 2010 zijn 592 taalproeven afgenomen. De test is laagdrempelig gebleken: twee derde van de nieuwkomers slaagde voor de proef. Niet slagen voor de proef geeft voor de CLB's het signaal om een kind beter op te volgen. De taalproef is volgens mevrouw Deckx uiteindelijk ook het sluitstuk van een reeks maatregelen die uitvoerig zijn besproken en die sinds het schooljaar 2007-2008 in het kader van het jaar van de kleuter zijn opgenomen. Er is vooralsnog geen alternatief sluitstuk, stelt het lid.

De cijfers van het OVSG (Onderwijssecretariaat van de Vlaamse Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap) zijn volgens mevrouw Deckx volkomen achterhaald. De evaluatie liet zien dat 97,3 percent van de vijfjarigen regelmatig in de kleuterklas aanwezig is.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten heeft met Kind en Gezin in 2010 een engagementverklaring afgesloten waarin onder meer acties worden vooropgesteld om de eerstejaarsparticipatie van kleuters te verhogen.

Mevrouw Deckx wijst er nog op dat in het voorstel van resolutie op pagina 6, laatste alinea, nog wordt aangedrongen op extra inspanningen om de kleuterparticipatie te bevorderen en de schoolse achterstand te bestrijden. Ze vindt dat te dramatisch klinken aangezien in Vlaanderen de kleuterparticipatie al zeer hoog ligt. Dat beamen de indieners van het voorstel ook, stelt ze.

Het lijkt de sp.a-fractie onzinnig een maatregel die nog maar een jaar in voege is al weer af te schaffen zonder dat er een duidelijke aanleiding toe is. Het voorstel van resolutie noemen ze 'much ado about nothing'.

2.2. *Tussenkomst van mevrouw Kathleen Helsen*

Mevrouw *Kathleen Helsen* stelt dat haar fractie steeds kritisch stond tegenover de toepassing van de taalproef en zich ook steeds positief toonde tegenover het verhogen van kleuterparticipatie teneinde kinderen in hun ontwikkeling te stimuleren van bij het prille begin. CD&V vroeg al in de vorige legislatuur om de taalproef te evalueren. Daarom volgt de minister die evolutie op en wordt er geëvalueerd. De minister verklaarde zich ook meteen bereid om de taalproef kritisch te bekijken. CD&V vindt het belangrijk om daarover op het juiste moment de juiste conclusies te trekken, zonder afbreuk te doen aan het stimuleren van ouders om kinderen zo vroeg mogelijk naar de kleuterschool te sturen.

Mevrouw Helsen is enigszins teleurgesteld in de inhoud van het voorstel van resolutie omdat CD&V ervan overtuigd is dat er veel meer moet gebeuren om tegemoet te komen aan de problemen bij de ontwikkeling van kinderen. De vraag om opvolging en evaluatie van de taalproef dupliceert volgens het lid wat al is gevraagd en vormt dus geen meerwaarde.

Voor wat betreft punt 5° van het voorstel van resolutie over de rol van Kind en Gezin, zijn al bijkomende initiatieven genomen, stelt mevrouw Helsen. Ze verwijst naar de motie van aanbeveling die in de Commissie Jeugdzorg voorligt: dat aspect wordt er uitgebreider in opgenomen. (Voor de aangenomen motie van aanbeveling zie *Parl. St.* VI. Parl. 2010-11, nr. 1190/6.) CD&V ziet geen reden waarom dat losgekoppeld zou moeten worden en in een bijkomende resolutie gegoten.

Met betrekking tot de instrumenten zelf, wordt er voorgesteld een traject op maat te ontwikkelen op het ogenblik van de toetsing op het einde van de kleuterschool. CD&V meent dat een traject op maat nodig is van bij de eerste stappen in de kleuterschool. Daar moeten de mogelijkheden en behoeften aan begeleiding duidelijk worden, stelt het lid. Op die manier kan leerachterstand sneller en beter worden voorkomen, meent ze.

Aan het omgaan met diversiteit binnen het onderwijs moet veel meer aandacht besteed worden, stelt mevrouw Helsen. Dat komt onvoldoende tot uiting in het voorliggende voorstel van resolutie, vindt ze. De professionalisering van het onderwijzend personeel was een item in de hoorzitting, stelt het lid, maar is niet in het voorstel van resolutie verwerkt. Er was ter zake zelfs sprake van verschillende vormen van ‘teaching’ die reeds positieve effecten bewezen hebben. Ook mogelijkheden om via de brede school te werken rond taalstimulering ontbreken in het voorstel.

De aanpak van de problematiek kan veel ruimer benaderd worden dan het voorstel van resolutie vooropstelt, besluit mevrouw Helsen. De vraag die wel wordt gesteld, is terecht, vindt ze, maar ook al eerder gesteld. CD&V zal derhalve het voorstel van resolutie niet goedkeuren.

2.3. *Tussenkomen van mevrouw Elisabeth Meuleman*

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* ziet heel wat positieve elementen in het voorstel van resolutie maar zal zich toch onthouden. Bij punt 2° van de vragen aan de Vlaamse Regering heeft ze het moeilijk met de vermelde oriënteringsproef die bindend zou zijn voor de toegang tot het eerste leerjaar. Volgens het lid is dat al een voorafname op een evaluatie die ook zij wil afwachten om mogelijke richtingen te beoordelen. Ze weet niet of het voorgestelde alternatief voor de taalproef wel de juiste keuze is. Ze begrijpt wel de toelichting en motivatie van het voorstel van resolutie en vindt het waardevol dat het wordt aangekaart.

Ook mevrouw Meuleman leerde heel wat uit de hoorzittingen over kleuterparticipatie en over de manier waarop taalachterstand en taalproblemen moeten worden aangepakt. Ze meent dat men het over een heel andere boeg moet gooien en wacht gespannen op de talennota waarvan sprake. Ze wil dan ook graag weten of er al zicht is op een tijdpad voor het afronden van de evaluatie van de taalproef.

2.4. *Tussenkomen van mevrouw Gerda Van Steenberge*

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* kondigt aan dat de fractie van Vlaams Belang zich zal onthouden over het voorstel van resolutie. Men is het over het algemeen wel eens met wat voorligt. De hoorzitting is gehouden naar aanleiding van het voorstel van resolutie over taalbadklassen. Het lid betreurt dat beide zaken aan elkaar gekoppeld zijn, omdat het om totaal verschillende dingen gaat.

Bij het vooropgestelde bindend advies van het CLB wordt weinig concreet gezegd over wat er moet gebeuren als er een negatief advies is.

Er wordt niet echt gesproken over de mogelijkheid van een taalbad, hoewel de meeste problemen in verband met taal zich situeren bij de overgang van de derde kleuterklas naar het eerste leerjaar.

Vlaams Belang vindt het voorstel van resolutie enerzijds te beperkend en anderzijds te vrijblijvend.

2.5. *Tussenkomen van mevrouw Fatma Pehlivan*

Mevrouw *Fatma Pehlivan* vindt dat het mevrouw De Knop tot eer strekt dat ze dergelijk voorstel van resolutie indient, maar vindt wat voorligt te weinig. Het lid verwijst naar de enkele sprekers van de hoorzitting, die niet de facto tegen de taaltoets gekant waren, maar het veeleer als een oriënterend gegeven zagen. Het mag ook niet bij die proef blijven: er moet meer zijn. Mevrouw Pehlivan begrijpt dus het opzet van mevrouw De Knop wel. Ze meent echter dat men er niet verder mee komt.

Taalachterstand is niet alleen een probleem van aanwezigheid op school, oppert het lid. Drie percent zou niet de vereiste 220 halve dagen aanwezig zijn en daarom een jaar moeten overdoen. Mevrouw Pehlivan denkt dat men veel breder moet kijken en dat binnen het kleuteronderwijs veel meer geïnvesteerd moet worden in het kader van diversiteit, ouders betrekken, opvoedingsondersteuning enzovoort. Het moet veel meer zijn dan het afnemen van een taalproef. Alle aspecten moeten onder de loep worden genomen en ingecalculeerd worden om na te gaan welke kinderen pedagogische begeleiding nodig hebben en hoe.

Het voorstel van resolutie biedt ten slotte voor mevrouw Pehlivan en haar fractie geen meerwaarde voor het probleem dat zich stelt op kleuterniveau.

2.6. *Bijkomende tussenkomst van mevrouw Kathleen Deckx*

Mevrouw *Kathleen Deckx* meent te begrijpen uit het betoog van mevrouw De Knop dat Open Vld de taalproef als niet goed beschouwt omdat dergelijke toetsen volgens professor Van Avermaet niet betrouwbaar zouden zijn omdat het gaat om momentopnames. Meteen daarna komt mevrouw De Knop met het alternatief van een oriëntatieproef die bindend moet zijn, stelt het lid. In hoeverre is die proef dan betrouwbaar, vraagt ze zich af, aangezien dat ook dat een momentopname is. Dat is een tegenstrijdigheid, stelt ze.

2.7. *Tussenkomst van mevrouw Vera Celis*

Mevrouw *Vera Celis* sluit zich in eerste instantie aan bij de commentaren van mevrouw Deckx over verbeterpunten in het voorstel van resolutie. Ze gaat kort in op de evaluatie van de taalproef. N-VA vindt nog steeds dat inzetten op en een grondige kennis van de Nederlandse taal een absolute vereiste vormt om vooruitgang te kunnen boeken in het onderwijs, en met name om naar het eerste leerjaar te kunnen. Het lid is het ermee eens dat het met de kleuterparticipatie goed zit, en dat er heel wat elementen zijn die nog aandacht verdienen om de kleine groep die nog uit de boot valt, op te vissen.

N-VA wil de evaluatie van de taalproef afwachten om dan duidelijke en doelgerichte stappen te zetten om aan de problematiek tegemoet te komen. Tegelijk wil de fractie nogmaals de klemtoon leggen op de waarde van de Nederlandse taal en de taalproef.

2.8. *Replieken*

Mevrouw *Irina De Knop* is zeker bereid toe te geven dat het voorstel van resolutie niet zaligmakend is om alle problemen in het kleuteronderwijs op te lossen. Ze neemt mee dat vele leden het voorstel te beperkt vinden en bepaalde elementen onderbelicht laat. Ze wil graag voorstellen dat de fracties die de opmerkingen hebben aangebracht dan zelf een voorstel van resolutie indienen waarin de noodzakelijke voorwaarden zijn opgenomen om kleuterparticipatie te bevorderen en de schoolse achterstand te bestrijden. Haar fractie is dan bereid constructief mee te werken. Ze hoopt op een spoedig initiatief.

Het lid reageert nog op de opmerking over de voorafnames die men zou doen. Mevrouw De Knop herhaalt dat er wordt gevraagd om te onderzoeken of het opportuun is de taalproef als dusdanig te behouden. Als men dat instrument dan wil behouden, dan vragen de indieners om de proef minstens te vervangen door een ruimer opgevatte oriënteringsproef. Dat behelst volgens mevrouw De Knop niet dat men zich vastpint over een werkwijze.

Dat er onvoldoende wordt ingezoomd op remediëring en een traject, vindt mevrouw De Knop onterecht. Er wordt uitdrukkelijk om een traject gevraagd voor kinderen die geen gunstig advies krijgen, maar er wordt tegelijk gepleit voor een volgmechanisme dat van bij de eerste stappen in school wordt ingeschakeld. De proef moet dan een sluitstuk zijn van een proactief optreden. Het lid refereert nogmaals aan het tijdens de hoorzitting vermelde leerlingvolgsysteem. Dat is ook wat in het voorstel van resolutie wordt gevraagd, maar het is anders geformuleerd, stelt mevrouw De Knop.

Het lid wijst er nog op dat de evaluatie van de taalproef die wordt gevraagd, al beschikbaar is. De evaluatie van 2011 is opgesteld door het Departement Onderwijs en Vorming, stelt ze, en daarin pleit men ook voor een grondige evaluatie op de langere termijn als onderdeel van een evaluatie van het geheel aan maatregelen rond kleuterparticipatie. Mevrouw De Knop pleit ervoor dat onderzoek en evaluatie wetenschappelijk onderbouwd zouden zijn. Het lijkt haar zinvol om naast de evaluatie van het departement uit, ook daarin te voorzien.

Mevrouw *Kathleen Deckx* merkt op dat een evaluatie op langere termijn allicht eenieders goedkeuring kan wegdragen, maar dat men dan nog wat geduld zal moeten oefenen, aangezien de procedure nog maar één jaar loopt.

Mevrouw *Fatma Pehlivan* blijft ervan overtuigd dat het hele aspect taalproef niets meer is dan een stok achter de deur om ouders onder druk te zetten om hun kinderen aan het kleuteronderwijs te laten participeren. Ze meent dat men veeleer moet onderzoeken en evalueren hoe bij bepaalde groepen kinderen zich de taal ontwikkelt. Dan is bijsturing mogelijk. Om te werken aan de taalachterstand van kleuters moet men niet alleen focussen op de taalproef.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie betreffende de bevordering van de kleuterparticipatie en de bestrijding van schoolse achterstand met het oog op de toegang tot het lager onderwijs wordt verworpen met 7 stemmen tegen 2 bij 3 onthoudingen.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Fatma PEHLIVAN,
verslaggever